

Minä ja muut -
me yhdessä!

Minä ja muut - me yhdessä! -matkalaukku

Tervetuloa Maailmankoulun matkalle! Tämä matkalaukku on suunniteltu sekä varhaiskasvatuksen (5-6-vuotiaat) ja alkuopetukseen (1-2-lk) käyttöön. Löydät laukusta valmiit työpajasuunnitelmat sekä niihin liittyvät materiaalit. Kaksi ensimmäistä työpajaa on suunnattu varhaiskasvatukseen ja kolme viimeistä alkuopetukseen. Molemmat ovat toki sovellettavissa kummallekin ikäryhmälle ja ryhmien omat tarpeet huomioiden.

Työpajojen lisäksi kannattaa kurkistaa myös Lukunurkkaukseen, johon olemme koonneet teemaan liittyviä kirjavinkkejä. Lopusta löydät myös ideoita ja kansalaisjärjestöjen materiaaleja aiheen jatkokäsittelyyn.

Työpajojen harjoituksissa olennaista ovat yhdenvertaisuuteen ja syrjimättömyyteen liittyvät tavoitteet. Moninaisuus nostetaan esiin erityisenä rikkautena ja sitä tutkitaan ja ihastellaan yhdessä! Lapsen kasvun, oppimisen ja osallisuuden kannalta on keskeistä tulla ymmärretyksi ja hyväksytyksi omana itsenään. Myös yhteisöllisyyden kokemus on tärkeää: jokainen lapsi tarvitsee tunteen siitä, että on hyväksytty ryhmänsä jäsen ja tulee nähdyksi, kuulluksi ja arvostetuksi.

Uusissa varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen opetussuunnitelma korostuu lapsi tutkijana, kokijana ja ihmettelijänä. Matkalaukkuun olemmekin koonneet harjoituksia, jotka ovat toiminnallisia ja osallistavia.

Jokaisen harjoituksen loppuun on kirjoitettu valmiita purku- ja pohdintakysymyksiä. Toiminnallisten tehtävien lisäksi yhtä tärkeää onkin pysähtyä pohtimaan ja keskustelemaan yhdessä. Näin huomioimme myös opetussuunnitelmien näkökulman siitä, miten tärkeää on korostaa lasten aktiivista toimijuutta ja nostaa heidän ajatuksensa ja mielipiteensä kuuluviin.

Iloisia yhteisiä oppimiselämyksiä toivottaa Maailmankoulun tiimi!

Kansainvälistä kulttuurisen moninaisuuden päivää vietetään 21.5. ja kansainvälistä vammaisten päivää 3.12.

No one is born hating another person because of the color of his skin, or his background, or his religion. People must learn to hate, and if they can learn to hate, they can be taught to love, for love comes more naturally to the human heart than its opposite.

Nelson Mandela

Sisällysluettelo:

Varhaiskasvatus:

Työpaja 1. Millainen minä olen, millainen sinä olet?

- Omanlainen, samanlainen.....3
- Zoomaillaan kuvia.....4
- Vahvuuksien seinä.....5
- Tarinat kuuluville sadutuksen keinoin.....6

Työpaja 2. Monenlaiset perheet

- Todd Parr: Perhekirja.....7
- Monimuotoiset perheet.....7
- Minun perhe.....8
- Onnellinen perhe -sadutus.....9

Alkuopetus (1-2 lk):

Työpaja 3. Millainen minä olen, millainen sinä olet?

- Jos olisin?.....10
- Yhdenvertaisuuden kukka.....11

Työpaja 4. Monenlaiset perheet

- Todd Parr: Perhekirja.....12
- Kuvitteellinen perhe -draamaharjoitus.....12
- Onnellinen perhe.....15

Työpaja 5. Jokainen omanlaisensa ja yhtä arvokas!

- Bingo!.....16
- Zoomaillaan kuvia!.....17
- Kuvilla on väliä.....18
- Pihaleikit kuuluu kaikille.....19

Lukunurkkaus.....20

Jatkovinkkinä Maailmankoulu.....23

Ohjeita lainaamiseen ja palauttamiseen.....24

Matkalaukun sisältö.....25

Varhaiskasvatus: Työpaja 1.

MILLAINEN MINÄ OLEN, MILLAINEN SINÄ OLET?

OMANLAINEN, SAMANLAINEN

TAVOITE: Harjoitus virittää työpajan teemaan. Harjoituksen avulla pyritään tekemään näkyväksi sitä, miten moninainen lapsiryhmä on sekä tuomaan esille lasten yksilöllisiä eroja positiivisessa ja arvostavassa hengessä.

VALMISTELU: Järjestä tarpeeksi tilaa, jossa kaikki pystyvät liikkumaan.

AIKA: 5 min

1. Pyydä lapsia kulkemaan tilassa ensin aivan hiljaa. Kävellään rauhallisesti ja katsellaan vastaan tulijoita ystävällisesti.
2. Jatkakaa kulkemista ja kerro seuraavaksi jokin tervehtimistapa, esimerkiksi kättely, jolla tervehditään vastaan tulijoita kävellessä.
3. Jatkakaa kävelyä. Seuraavaksi tehtävänä on haastatella vastaan tulijoita ja etsiä sekä muodostaa sellaisten lasten kanssa ryhmän, joilla on sama ominaisuus kuin itsellä. Ehdota aina yhtä ominaisuutta kerrallaan ja sen mukaan lapset etsivät ryhmänsä aina uudelleen. Ominaisuuksia voivat olla esimerkiksi samanväriset sukat, silmien väri, syntymäkuukausi, sisarusten lukumäärä, lemmikkieläimet/ei lemmikkieläintä, lempiruoka, äidinkieli jne.)

Harjoituksen purku:

Kokoa yhteen harjoituksen herättämiä tunnelmia ja ajatuksia. Harjoituksen myötä on varmasti huomattu, että välillä muodostuneet ryhmät voivat olla isoja, välillä pieniä. Jokaisella voi olla myös useampiakin ominaisuuksia, joita ei ole kenelläkään toisella. Ketään täsmälleen samanlaista ei ole toista, vaan olemme kaikki ihan ainutlaatuisia ja omanlaisinamme ja silti kaikki yhtä arvokkaita.

ZOOMAILLAAN KUVIA

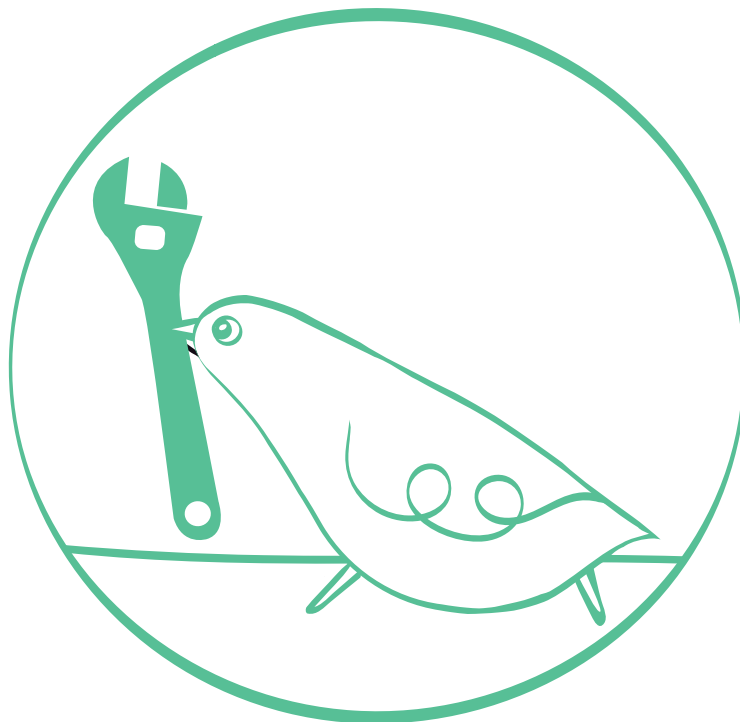
TAVOITE: Värityskuvien avulla tavoitteena on avartaa lasten kokemusta kuvista ja tarjota moninaisuutta usein hyvin stereotyyppisen ja normittavan lastenkulttuurin rinnalle. Valitut kuvat purkavat tutuimpia stereotypioita esimerkiksi sukupuoleen tai vammaisuuteen liittyen Kuvia tarkastelemalla tutkitaan samalla omia ennakkokäsityksiä ja harjoitellaan normikriittistä ajattelutapaa.

VALMISTELU: Tulosta/kopioi värityskuvia niin, että jokaiselle riittää väritettävää ja valinnanvaraa. Värikuvat vaihtoehtoisiksi soveltuvat esimerkiksi [Linnea Johannssonin supersankarit](#).

AIKA: 30 min

1. Kokoontukaa yhteen. Esittele lapsille värityskuvia yksi kerrallaan. Keskustelkaa: Mitä mielenkiintoista kuvassa on? Onko siinä jotakin ihanaa, hassua, kiinnostavaa, outoa tai kysymyksiä herättävää? Mitä? Pohdinnat voivat tuoda esiin esimerkiksi sukupuoleen liittyviä stereotypioita ja kysymyksiä, joten valmistaudu keskustelemaan ja vastaamaan kysymyksiin moninaisuuteen liittyen. Ei häiritse, vaikka ei tietäisi kaikkeen vastausta, voitte etsiä yhdessä vastauksia kysymyksiin.

2. Anna jokaisen valita värityskuva, jonka lapsi haluaa värittää. Jokainen saa vuorollaan kertoa, miksi valitsi juuri kyseisen kuvan. Värittäkää kuvat ja laittakaa ne esille yhdessä katseltaviksi.

VAHVUUKSIEN SEINÄ

TAVOITE: Harjoituksen tavoitteena on vahvistaa ryhmän yhteishenkeä, kehittää lasten itsetuntoa ja oppia huomaamaan sekä omia että toisten vahvuuksia.

VALMISTELU: Jaa lapsiryhmä siten, että jokaisessa pienryhmässä on noin viisi lasta. Tee harjoitus erikseen jokaisen pienryhmän kanssa. Mieti jo etukäteen lasten vahvuuksia, jotta osaat auttaa lapsia pohdiskelussa. Varmista, että kamerassa on tarpeeksi akkua valokuvaamista varten.

AIKA: 30 min

1. Kokoontukaa lasten kanssa johonkin mukavaan paikkaan. Pyydä lapsia pohtimaan heidän omia vahvuuksiaan: missä he ovat hyviä, mitä he osaavat, mitä he tykkäävät tehdä? Kerro ensin malliksi omat vahvuutesi. Jokainen saa kertoa omat vahvuutensa ja jokaista myös pyydetään kertomaan, mitkä ovat toisten lasten vahvuuksia. Tarkoituksena on kehua ja kannustaa toisia, liikaa positiivista palautetta ei voi antaa!

2. Pyydä lapsia valitsemaan yksi vahvuus, josta eniten pitää itsessään. Pohtikaa yhdessä, miten siitä saisi otettua valokuvan. Jos lapsi esimerkiksi pitää vahvuutenaan sitä, että hän on hyvä rakentamaan torneja, lapsesta otetaan kuva tornin rakennuspuuhissa. Jotkut vahvuudet voivat olla abstrakteja, joten käyttäkää mielikuvitusta, jotta saatte valokuvan otettua. Tarkoituksena on rakentaa Vahvuuksien seinä, johon kootaan valokuva jokaisesta lapsesta ja tämän vahvuudesta. Lapset saavat vuorotellen esitellä omaa vahvuuttaan ja kuvata toisten vahvuuksia.

3. Kun valokuvat on otettu, tulostakaa ne ja rakentakaa Vahvuuksien seinä, johon jokainen saa kuvansa. Ihailkaa seinää koko ryhmän voimin ja antakaa lasten kertoa vahvuuksistaan. Vahvuuksien seinän kautta voidaan havainnoida sitä, miten monenlaisia vahvuuksia ja taitoja ryhmässä oikein onkaan.

TARINAT KUULUVILLE SADUTUKSEN KEINOIN

Eri vähemmistöihin kuuluvilla lapsilla voi olla paljon kokemusta siitä, että heidän kaltaisiaan sankareita ei seikkaile lastenelokuvissa ja saduissa. Oma kokemusmaailma ei näykään niissä tarinoissa, joita aikuiset kertovat tai lukevat. Jokaiselle lapselle on kuitenkin tärkeää saada peilata ajatuksiaan ja kokemuksiaan satumaailman avulla ja tulla kuulluksi ja nähdyksi omanlaisenaan. Sadutus antaa yhden helpon työvälineen kasvattajalle nostaa erityisesti niiden lasten ääniä kuuluville, jotka muuten helposti voivat jäädä sivuun.

TAVOITE: Tavoitteena on nostaa esiin lasten omia, yksilöllisiä ajatuksia, mielipiteitä ja tarinoita sekä harjoitella toisten arvostavaa kuuntelemista.

VALMISTELU: Tutustu tarvittaessa [Taksvärkin Sinun, minun, meidän mango -oppaaseen](#), jossa on hyvät ohjeet sadutukseen. Laita yhteiseen tilaan joku mukava ja kaunis sadunkerronta paikka esimerkiksi nojatuoli, jossa on tilkkupeitto. Voit myös ideoida jonkin merkin sadunkerrontavuorolla olevalle: vaikkapa satuhattu/kruunu tai satutaikasauva.

AIKA: 10-15 min (tarvittaessa voi jatkaa myöhemmin)

1. Saduta ryhmän lapsia yksi kerrallaan tai lopettakaa työpaja yhteissadutukseen, jossa halukkaat voivat vuorollaan käydä kertomassa toisten kuunnellessa. Sinun, minun, meidän mango -oppaasta voitte lukea myös hienoja, moniäänisiä lasten omia sadutettuja tarinoita.
2. Yhteissadutus: Jokainen, joka haluaa, voi vuorollaan päästä jatkamaan yhteistä satua toisten kuunnellessa ympärillä. Aikuinen kirjaa tarinan juuri sellaisena, kuin lapsi sitä kertoo. Ja lukee tarinan loppuksi juuri sellaisena kuin se on kerrottu. Kertoja saa tarvittaessa myös pyytää korjauksia tarinaansa missä vaiheessa tahansa. Kiinnittäkää huomiota myös arvostavaan kuuntelemiseen: vain se, jolla on vuoro, saa kertoa ja hänellä on jotain tärkeää sanottavaa.
3. Lopuksi: Lue ääneen sadutuksen avulla syntyneitä tarinoita. Tehkää niistä yhdessä teille tärkeitä. Syntyisikö niistä vaikkapa pieni kirja? Voisiko niitä laittaa päiväkodin seinälle myös vanhempien luettavaksi?

Jatkovinkki!

- Tarkastelkaa päiväkodin kirjoja, peljeä ja leluja yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon näkökulmista. Onko niissä syrjivää tai vanhentunutta materiaalia?
- Lukekaa moninaisia, perinteisiä stereotyyppioita rikkovia lastenkirjoja. Tutustukaa esimerkiksi kirjoihin, joissa on aktiivisia, reippaita ja kekseliäitä tyttöjä sankareita!

LEIKKI KUULUU KAIKILLE

TAVOITE: Harjoituksen tavoitteena on selvittää leikkeihin ja leikkipaikkoihin liittyviä käytänteitä sekä lasten käsityksiä leikkeihin ja leikkipaikkoihin liittyvistä stereotyyppioista. Harjoitus kannustaa sekä leikkien että fyysisten tilojen tarkasteluun. Lasten kanssa käytyjen keskustelujen ja valokuvaamisen pohjalta saat eväitä toiminnan kehittämiseen. Vaikuttavatko esimerkiksi sukupuoli, kielitaito, ikä tai toimintakyky siihen, missä ja mitä lapset leikkivät?

VALMISTELU: Jaa lapsiryhmä siten, että jokaisessa pienryhmässä on noin viisi lasta. Tee harjoitus erikseen jokaisen pienryhmän kanssa. Jos mahdollista, ota valmiiksi esille kuvia ryhmän tai koko päiväkodin leikkipisteistä (esim. koti-, auto-, Lego-, Barbie-, nukke-, rooli- ja rakenteluleikeistä sekä ulkoleikkitiloista).

AIKA: 30 min

1. Näytä lapsille yksitellen kuvia leikkipisteistä ja keskustelkaa yhteisesti seuraavien kysymysten pohjalta:

- Ketkä yleensä leikkivät tässä leikkipaikassa?
- Kuka tässä leikkipaikassa saa leikkiä? Ketkä/ketkä eivät? Miksi/miksi ei?
- Otetaanko kaikki mukaan leikkiin?
- Saavatko kaikki leikkiä tätä leikkiä esimerkiksi sukupuolesta, iästä tai kielitaidosta riippumatta?
- Tuntuuko sinusta, että olet tervetullut leikkiin?

Kysymykset voivat herättää keskustelua, jossa esimerkiksi sukupuoleen tai muihin ominaisuuksiin liittyvät stereotyyppiat nousevat esiin. Purkakaa stereotyyppioita yhdessä ja haastakaa omia ajattelumalleja: kaikki leikkipisteet ja leikit kuuluvat kaikille! Jos tiettyä leikki- tai liikuntapaikkaa, jota käyttävät vain tietyt lapset, miten kannustaa muita mukaan?

2. Laita kuvat esille ja pyydä lapsia miettimään kahta asiaa: Mikä leikkipiste tuntuu lapselle mieluisimmalta ja mihin leikkipisteelle hän ei koe olevansa tervetullut. Jos lapsi ei keksi vastauksia, se ei haittaa. Jokainen saa vuorotellen käydä valokuvaamassa valitsemansa leikkipisteet.

3. Kun kuvat on otettu, katsokaa niitä yhdessä ja keskustelkaa, miksi lapset ottivat kuvia juuri näistä leikkipisteistä. Kuuntele tarkkaan lasten perusteluita. Jos osa lapsista ei tunne olevansa tervetulleita jollekin leikkipisteelle, millaisia toiminnallisia muutoksia on mahdollista tehdä?

Varhaiskasvatus: Työpaja 2.

MONENLAISET PERHEET

TODD PARR: PERHEKIRJA

TAVOITE: Kuvakirja monenlaisista perheistä virittää työpajan teemaan positiivisella ja humoristisella otteellaan.

VALMISTELU: Tarvitsette Todd Parrin Perhekirjan tai voitte katsoa siihen liittyvän videon [täältä](#).

AIKA: 10 min

Virittäytykää työpajan teemaan lukemalla Todd Parrin kirjoittama ja kuvittama Perhekirja. Kirja kuvaa hauska ja positiivisella tavalla sitä, miten monenlaisia perheitä voi olla ja mitkä asiat perheille voivat silti olla yhteisiä ja tärkeitä. Virtuaalilaukun lopusta löydät kirjallistan, jossa on lisää kirjavinkkejä myös perheiden moninaisuuteen liittyen.

MONIMUOTOISET PERHEET

TAVOITE: Tavoitteena on huomioida perheiden moninaisuus ja avartaa perheisiin usein liitettäviä stereotyyppioita ja normeja. Tehtävän avulla havainnollistetaan konkreettisesti se, että perheitä on hyvin monenlaisia.

VALMISTELU: Tulosta [Monimuotoiset perheet ry:n juliste](#). Kokoa pussillinen pieniä leikkihahmoja esimerkiksi nukkekodin asukkaita. Vaihtoehtoisesti voitte tehdä harjoituksen myös julisteen tapaan erilaisilla palikoilla tai erivärisistä pahveista leikatuilla kuvioilla. Tai tehdä alkuopetuksen työpajasta tehtävän: Kuvitteellinen perhe.

AIKA: 10 min

1. Tutkikaa julistetta ensin aluksi yleisellä tasolla: Mistä kuva kertoo? Montako perhettä siinä on?
2. Perheet ovat muodostuneet monella eri tavalla: Aikuisten tai lasten määrä voi vaihdella, joskus perhe voi menettää jonkun perheenjäsenensä tai vanhemmille ei synnykään toiveista huolimatta lapsia. Pohtikaa miten muuten perheet voivat erota toisistaan?
3. Anna lapsille pussi, jossa on mahdollisimman paljon erilaisia leikkihahmoja. Ohjeista lapsia tekemään pussista löytyvistä satuhahmoista ja nukeista mahdollisimman monta perhettä. Auta esimerkiksi apukysymyksillä: Onko kaikissa tekemissänne perheissä lapsia? Minkä kokoisia perheet ovat - montako lasta ja aikuista niissä on? Mitä sukupuoliä perheenjäsenet ovat? Miltä näyttäisi uusioperhe, adoptioperhe tai suurperhe?

MINUN PERHE

TAVOITE: Tavoitteena on havainnoida sitä, miten riippumatta perhemuodosta tai siitä millaisia perheet ovat, mitä perhe tekee yhdessä tai vaikkapa missä asutaan, on jokaiselle lapselle perhe tärkeä ja arvokas.

VALMISTELU: Järjestä tila, jossa voidaan istua piirissä, jossa kaikki näkevät toisensa.

AIKA: 10 min

1. Kerro lapsille, että tässä harjoituksessa ei ole oikeita eikä väriä vastauksia. Tässäkin huomataan, että perheitä on todella monenlaisia ja jotkut asiat voivat olla monelle meistä yhteisiä, joissakin asioissa kaikki perheet ovat omanlaisiaan.

2. Peukutus: Ohjeista lapsia äänestämään peukullaan, pitääkö kertomasi väittämä paikkaansa hänen perheensä kohdalla. Peukku pystyssä tarkoittaa: "Pitää paikkaansa", peukku alaspäin puolestaan: "Ei pidä paikkaansa". Peukku vaakatasossa tarkoittaa: "En tiedä".

Väittämät:

- Minun perheessäni kaikki tykkäävät jäätelöstä.
- Minun perheessäni on kissa.
- Minun perheessäni puhutaan useampaa kuin yhtä kieltä.
- Minun perheessäni tykätään laulaa yhdessä.
- Minun perheessäni vietetään joskus siivouspäivää.
- Minun perheessäni kaikki tykkäävät nukkua viikonloppuisin aamulla pitkään.
- Minun perheessäni on akvaario.
- Minun perheeni asuu lähellä päiväkotia.
- Minun perheessäni syödään usein aamupalaksi puuroa.
- Minun perheessäni asuu myös yksi tai kaksi isovanhempaa.
- Minun perheessäni kerrotaan joskus vitsejä.

3. Jokaisella lapsella on varmasti tässä vaiheessa työpajaa tärkeää kerrottavaa omasta perheestään. Pyydä jokaista lasta kuiskaamaan vieressä istuvan korvaan yksi asia, mikä omassa perheessä on itselle tärkeää ja rakasta.

ONNELLINEN PERHE

TAVOITE: Harjoituksen tavoitteena on pohtia perheiden moninaisuutta erityisesti siitä näkökulmasta, miten monenlaisissa perheissä voi olla hyvä ja onnellista kasvaa.

VALMISTELU: Taksvärkin [Sinun, minun, meidän mango -oppaasta](#) löydät hyvät sadutusohjeet sekä Nurun Islamin tarinan: Onnellinen perhe.

AIKA: 15 min

1. Tehkää yhteissadutus teemasta: "Onnellinen perhe". Jokainen halukas voi vuorollaan tulla satutuoliin jatkamaan tarinaa muiden kuunnellessa. Vaihtoehtoisesti sadustustekniikalla voi tehdä myös yhteispiirustuksen tästä teemasta. Ohjaaja piirtää lasten ohjeiden mukaan sen minkä lapset kertovat onnelliseen perheeseen kuuluvaksi.

2. Ohjaaja kyselee, mutta ei ohjaa lasten sanomisia. Olisi hyvä, jos tarinan myötä syntyisi paljon keskustelua:

Tarvitaanko onnelliseen perheeseen tietty määrä vanhempia tai lapsia?

Ovatko kuvan vanhemmat isä ja äiti vai voiko olla kaksi äitiä/isää?

Onko perhe onnellinen vasta sitten kun on piirretty iso talo ja paljon rahaa?

Valmiin tarinan tai piirustuksen äärellä voidaan vielä keskustella teemasta: Onko perheen muodolla/jäsenten lukumäärällä/koolla/varallisuudella/uskonnollisella tai etnisellä taustalla/jne. väliä kuinka hyvin perhe voi, kuinka onnellisia he ovat?

3. Lopuksi voitte lukea Sinun, minun, meidän mango -oppaasta (s.23) myös bangladeshilaisen Nurun Islamin sadutetun tarinan onnellisesta perheestä.

Minä ja muut - me yhdessä! Työpaja 2.

Alkuopetus 1-2 lk: Työpaja 3.

MILLAINEN MINÄ OLEN? MILLAINEN SINÄ OLET?

JOS OLISIN?

TAVOITE: Harjoitus virittää käsiteltävään teemaan. Tavoitteena on havainnoida sitä, miten jokainen on omanlaisensa ja miten monia positiivisia asioita ihmisten moninaisuus pitää sisällään.

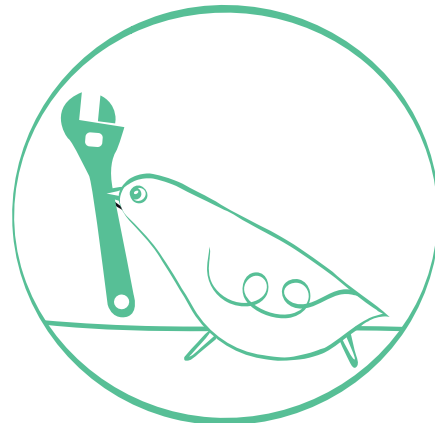
VALMISTELU: Varaa tilaa, jossa voitte kulkea törmäämättä toisiinne.

AIKA: 10 min

1. Ohjeista oppilaat kävelemään tilassa aluksi hiljaa, äänettömästi vastaan tulijoita tervehtien.
2. Hetken kuluttua sano "Stop!" ja oppilaat pysähtyvät lähimmän henkilön kohdalla vastakkain, muodostaen parin (tai kolmen hengen ryhmän, jos on pariton luku oppilaita). Anna ohjeeksi pohtia jatkoa lauseelle: "Jos olisin väri, olisin.." ja parina olevat oppilaat kertovat lyhyesti toisilleen minkä värin valitsivat ja miksi.
3. Kävelyä ja hiljaisia tervehtimisiä jatketaan jälleen, kunnes tulee uudelleen ohje: "Stop!" ja seuraava pohdintatehtävä. Ne voivat olla esimerkiksi seuraavanlaisia:

Jos olisin..

- ..kirja, olisin..
- ..vaate, olisin..
- ..kouluruoka, olisin..
- ..huonekalu, olisin..
- ..urheiluväline, olisin..
- ..jokin paikka meidän koulussa, olisin..
- ..oppitunti, olisin..
- ..laulu tai musiikkikappale, olisin..
- ..soitin, olisin..

Lähde: Tehtävä on mukailtu alkuopetukseen sopivaksi Mannerheimin lastensuojeluliiton materiaalipaketista: "[Terve minä, tukioppilastoiminnan koulutusmateriaali itsetuntemuksesta](#)" (s.32).

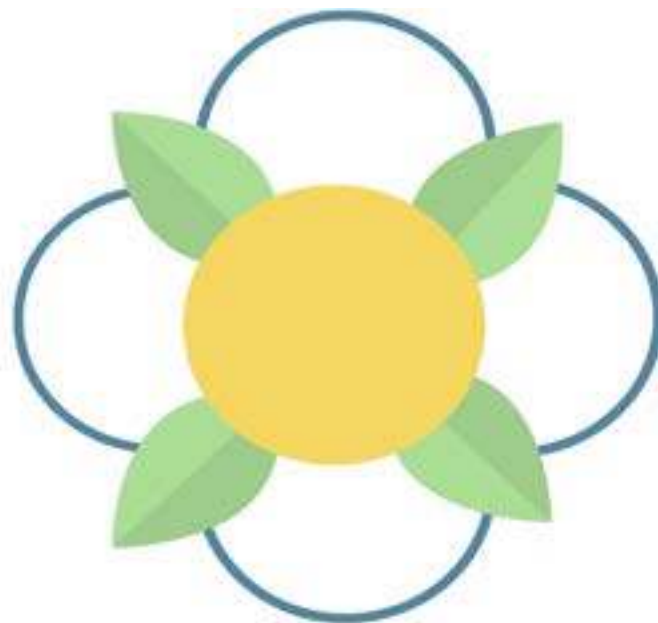
YHDENVERTAISUUDEN KUKKA

TAVOITE: Tehtävä auttaa tutkimaan moninaisuutta lähiympäristössä: mitä eroja ja toisaalta mitä yhtäläisyyksiä meissä ihmisissä on.

VALMISTELU: Tehtävään tarvitaan tilaa ryhmätöille, isoja papereita ja tusseja.

AIKA: 15-20 min

1. Jaa oppilaat neljän hengen ryhmiin.
2. Jokainen saa ison paperin, johon piirretään viidestä isosta ympyrästä koostuva kukka (ks. malli).
3. Ohjaa oppilaita pohtimaan ja nimeämään jokin tärkeä ominaisuus itsessä, jota muilla ryhmän jäsenillä ei todennäköisesti ole. Oppilaat kirjaavat tämän ominaisuuden kukan suuriin, pyöreisiin terälehtiin.
4. Kukan pieniin terälehtiin kirjoitetaan jokin ominaisuus, joka yhdistää kahta ryhmän jäsentä toisiinsa.
5. Seuraavaksi oppilaat pohtivat ja kirjoittavat kukan keskellä olevaan ympyrään ominaisuuksia, jotka ovat heille kaikille yhteisiä. Ohjaa oppilaita kirjoittamaan ominaisuuksia, jotka ovat tärkeitä ja pysyviä, ei esimerkiksi vaatteiden värejä tai tavaroita, joita oppilaat omistavat.
6. Kootkaa lopuksi kukat yhdessä tutkittaviksi esimerkiksi seinälle tai pöydälle. Millaisia yhdistäviä tekijöitä teillä ryhmässä on? Entä millaisia erityisiä ominaisuuksia löytyy ryhmästä? Todetkaa, että kaikki kirjatut ominaisuudet ovat hienoja ja tärkeitä. Keskustelkaa, millaista oli löytää erilaisia ja sanalaisia ominaisuuksia toisten kanssa.

Alkuopetus 1-2 lk: Työpaja 4.

MONENLAISET PERHEET

TODD PARR: PERHEKIRJA

TAVOITE: Kuvakirja monenlaisista perheistä virittää työpajan teemaan positiivisella ja humoristisella otteellaan. Tavoitteena on nostaa esille, että paitsi yksilöitä, myös perheitä on hyvin monenlaisia.

VALMISTELU: Tarvitsette joko Todd Parrin Perhekirjan tai voitte katsoa kirjan kuvat myös [täältä](#).

AIKA: 5 min

Virittäytykää työpajan teemaan tutustumalla Todd Parrin kirjoittamaan ja kuvittamaan Perhekirjaan. Kirja kuvaa hauska ja positiivisella tavalla sitä, miten monenlaisia perheitä voi olla ja mitkä asiat perheille voivat silti olla yhteisiä ja tärkeitä.

Lukuiloa!

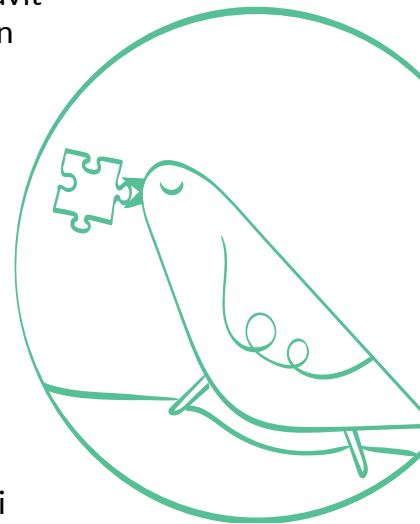
KUVITTEELLINEN PERHE

TAVOITE: Keskustellaan eri perhemuodoista ja kyseenalaistetaan niihin liittyviä stereotyyppioita. Huomataan, että perheitä voi olla paitsi monenlaisia ja perheistä voi löytyä moninaisuutta vaikkapa perheenjäsenten eri äidinkielten, syntymämaiden tai uskonnon myötä.

VALMISTELU: Leikataan yksi paperilappu jokaista oppilasta kohti, luokassa on hyvä olla tilaa pienryhmiin jakautumista ajatellen.

AIKA: 20-30 min

1. Anna jokaiselle oppilaalle tyhjä paperilappu.
2. Pyydä jokaista kirjoittamaan tai piirtämään lapulle yksi Suomessa asuva ihminen. Näiden tulisi olla keskenään erilaisia: eri-ikäisiä ja erinäköisiä ihmisiä. On hyvä korostaa, että tehtävä on tärkeä tehdä salassa, jotta harjoituksen yllätys säilyy.
3. Kerää laput yhteen ja jaa ne kahteen pinoon. Jaa oppilaat kahteen ryhmään, joista kumpikin ryhmä saa oman pinonsa.
4. Anna ryhmien tehtäväksi muodostaa lapuista mahdollisimman monta erilaista perhettä. Auta apukysymyksillä: Onko kaikissa perheissä lapsia? Onko kaikissa perheissä isä ja äiti vai voiko olla esimerkiksi kaksi isää? Miltä näyttäisi uusperhe, adoptioperhe, suurperhe?

Jatkovinkki!

KUVITTEELLINEN PERHE - DRAAMAHARJOITUS

Voitte jatkaa tehtävää vielä draamaharjoituksena.

1. Ohjaaja jakaa lattialle muodostetut perhelaput oppilaille niin, että jokainen saa yhden perheenjäsenen roolin.
2. Perheenjäsenet kokoontuvat ryhmiin perheiksi.
3. Jokainen esittelee oman lappunsa omalle pienryhmälleen (nimi, ikä, taidot, tausta jne. Näitä ominaisuuksia voi keksiä esittelyn aikana lisää).
4. Kun kaikki perheenjäsenet on esitelty, perhe saa tehtäväkseen kuvitella ja pohtia yhdessä, millainen koti heillä on, millaisia harrastuksia heillä on, mitä he tekevät yhdessä jne.
5. Vieraile ohjaajana perheiden kodeissa. Kukin saa eläytyä roolikorttinsa mukaiseen hahmoon. Ohjaaja soittaa ovikelloa ja pyytää kohteliaasti saada kurkistaa koteihin. Pyydä perheenjäseniä esittelemään kotejaan. Voit esittää esimerkiksi seuraavanlaisia kysymyksiä:
 - Miten perhe on tullut yhteen vai ovatko he aina olleet yhdessä?
 - Kuka tai ketkä ovat perheen huoltajia?
 - Miten he tutustuivat toisiinsa?
 - Miten he elättävät itsensä?
 - Ketkä ovat perheen lapsia?
 - Missä perheenjäsenet ovat päivisin?
 - Onko kaikilla kodissa oma tila? Mitä parhaillaan tapahtuu?
 - Onko perheellä huolia? Onko perhe onnellinen?

(lähde: Muokattu materiaalista: Lapsen oikeudet toiminnallisesti, Unicef)

ONNELLINEN PERHE

TAVOITE: Harjoituksen tavoitteena on pohtia perheiden moninaisuutta erityisesti siitä näkökulmasta, miten monenlaisissa perheissä voi olla hyvä ja onnellista kasvaa.

VALMISTELU: [Taksvärkin Sinun, minun, meidän mango -oppaasta](#) löydät hyvät sadutusohjeet sekä Nurun Islamin kertoman tarinan: Onnellinen perhe. Tarvitset myös taulun tai fläppipaperin ja tusseja.

AIKA: 15-20 min

1. Tehkää yhteissadutus teemasta: "Onnellinen perhe". Jokainen halukas voi vuorollaan tulla satutuoliin jatkamaan tarinaa muiden kuunnellessa.
 2. TAI tehkää vaihtoehtoisesti yhteispiirustus samasta teemasta: Ohjaaja piirtää lasten ohjeiden mukaan sen, minkä lapset kertovat onnelliseen perheeseen kuuluvaksi. Ohjaaja kyselee, mutta ei ohjaa lasten sanomisia. Hän voi kyllä kysellä ja haastaa lapsia miettimään: "Ovatko kaikki samaa mieltä kuin Lauri, että piirretään kuvaan kaksi vanhempaa, vai onko joku eri mieltä?"
 3. Keskustelkaa piirtämisen aikana: Montako vanhempaa piirretään, montako lasta? Tarvitaanko onnelliseen perheeseen tietty määrä vanhempia tai lapsia? Ovatko kuvan vanhemmat isä ja äiti vai voiko olla kaksi äitiä/isää? Jos on yksi vanhempi, onko se automaattisesti äiti vai voiko yksinhuoltaja olla isä? Onko perhe onnellinen vasta sitten kun on piirretty iso talo ja paljon rahaa?
 4. Keskustelkaa lopuksi valmiin piirustuksen äärellä: Onko perheen muodolla/jäsenten lukumäärällä/koolla/varallisuudella/uskonnollisella tai etnisellä taustalla/jne. väliä kuinka hyvin perhe voi, kuinka onnellisia he ovat?
- Lopuksi voitte lukea Sinun, minun, meidän mango -oppaasta (s.23) myös bangladeshilaisen Nurun Islamin sadutetun tarinan onnellisesta perheestä.

Alkuopetus 1-2 lk: Työpaja 5.

JOKAINEN OMANLAISENSA JA YHTÄ ARVOKAS!

BINGO!

TAVOITE: Tämä tehtävä virittää teemaan ja sopii hyvin alkulämmittelyharjoitukseksi. Oppilaat havainnoivat harjoituksen avulla, miten monenlaisia kiinnostuksen kohteita, taitoja ja ominaisuuksia luokasta löytyykään. Tavoitteena on ymmärtää, että jokainen on omanlaisensa ja yhtä arvokas.

VALMISTELU: Monista jokaiselle oma [bingoruudukko](#).

AIKA: 10 min

1. Jaa oppilaat pareihin niin, että jokaisesta parista ainakin toinen osaa lukea lyhyitä lauseita. Jos lukutaito luokassa ei vielä tähän riitä, valitkaa alta vaihtoehtoinen lämmittelyleikki.
2. Jaa jokaiselle parille kynä ja bingoruudukko. Tehtävänä on kiertää luokassa haastattelemassa toisia oppilaita ja etsiä jokaiseen ruutuun joku, johon kuvaus sopii. Henkilö, johon kuvaus sopii, kirjoittaa nimensä ruutuun. Omia nimiä ei saa kirjoittaa, vaan ideana on haastatella ja tutustua nimenomaan toisiin oppilaisiin.
3. Harjoituksen purkukeskustelu: Oliko helppoa vai vaikeaa löytää jokaiseen ruutuun nimikirjoitus? Opiteko jotain uutta luokkakavereistanne?

JATKOVINKKI!

Näiden kysymysten kautta on helppo jatkaa keskustelemaan siitä, miten monenlaisia oppilaita luokasta löytyy ja varmasti jokaisella on jokin hieno ominaisuus tai taito, jonka voisi kirjoittaa bingoruudukkoon. Rauha ja turvallinen olo luokassa syntyy siitä, että jokainen voi tuntea olevansa arvostettu omanlaisenaan. Vaikka oppilaat voivat olla ominaisuuksiltaan ja taidoiltaan hyvin erilaisia, olisi hyvä muistaa, että jokainen on arvokas ja jokaisen ainutlaatuisuutta tulee arvostaa. Myös YK:n ihmisoikeudet on kirjoitettu siitä lähtökohdasta, että jokainen ihminen on yhtä arvokas riippumatta esimerkiksi sukupuolestaan, asuinpaikastaan, uskonnollisesta vakaumuksestaan tai kielestään. Meillä on myös oikeus olla turvassa eikä ketään saa syrjiä (kiusaaminen, nimittely, poissulkeminen jne.).

ZOOMAILLAAN KUVIA!

TAVOITE: Oppilaat tutkivat kuvia, jotka purkavat tutuimpia stereotyyppioita esimerkiksi sukupuoleen ja vammaisuuteen liittyen. Kuvia tarkastelemalla tutkitaan samalla omia ennakkokäsityksiä ja harjoitellaan normikriittistä ajattelutapaa.

VALMISTELU: Valitse teemaan sopivia kuvia. Voit hyödyntää esimerkiksi [Linnea Johannssonin supersankarikuvia](#). Laita valitsemaasi kuvat esille tilaan ikään kuin näyttelyksi. Järjestä kulkutilaa ja levitä kuvat luokan reunoille ikään kuin näyttelyksi niin, että oppilaat voivat kiertää katsomassa niitä.

AIKA: 30 min

1. Kerro oppilaille, että heidän tehtävänä on kiertää katsomassa kuvia. Aluksi jokainen tekee kierroksen ja käy katsomassa kaikki kuvat hiljaa niihin tutustuen.
2. Keskustelkaa hetki yhdessä: Millaisia ajatuksia kuvat herättävät? Mitä sellaista kuvissa on, mitä ei usein tule kirjoissa, sarjakuvissa, elokuvissa ja mainoksissa vastaan? Miksi tällaisia kuvia ei näe usein?
3. Jaa oppilaat pienryhmiin ja anna jokaiselle ryhmälle yksi kuvamateriaali tarkempaa tutustumista varten. Vaihtoehtoisesti voit pyytää oppilaita menemään sen kuvan luo, mikä on erityisen kiinnostava. Saman kuvan valinnot/pienryhmät keskustelevat keskenään, mikä kuvassa on kiinnostavaa ja mitä kuvan piirtäjä on halunnut tuoda kuvalla esiin.
4. Värittäkää kuvat ja nostakaa ne esille yhdessä katseltaviksi.

KUVILLA ON VÄLIÄ

TAVOITE: Harjoituksen tavoitteena on kehittää oppilaan kuvanlukutaitoa tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden näkökulmista ja oppia tarkastelemaan oppikirjoissa esiintyviä representaatioita kriittisesti.

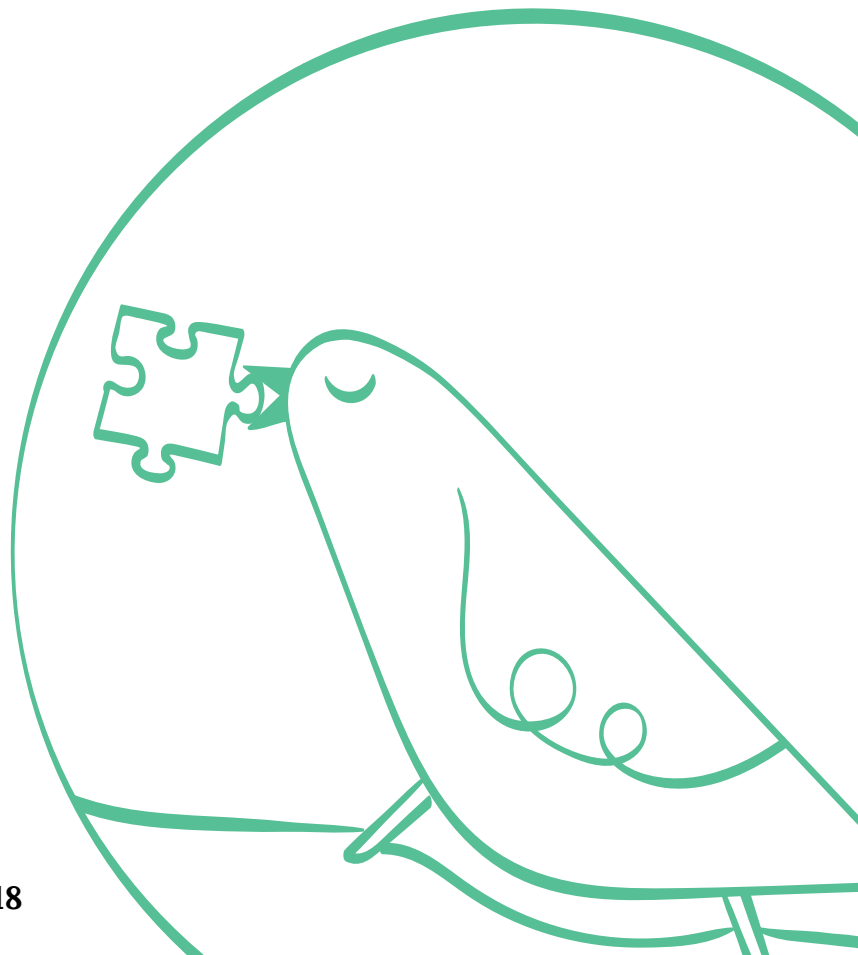
VALMISTELU: Valitse etukäteen oppikirjat, joita tarkastellaan.

AIKA: 30 min

1. Tutkikaa luokan käytössä olevien oppikirjojen sisältöä tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden näkökulmista. Tarkastelun kohteena ovat oppikirjojen kuvat ja kuvatekstit. Pohtikaa esimerkiksi seuraavia kysymyksiä:

- Löytyykö kirjoista kaikille oppilaille esikuvia?
- Millaisia perheitä kuvissa näkyy? Onko perhekuivissa aina äiti ja isä?
- Millaisia sukupuolirooleja kuvissa näkyy? Näkyykö niissä sukupuolen moninaisuus?
- Löytyykö kuvista uskonnollisia symboleita?
- Löytyykö kuvista kieli- ja kulttuurivähemmistöjä, esimerkiksi romaneita ja saamelaisia?
- Ovatko kaikki henkilöt valkoihoisia?
- Näkyykö kuvissa liikkumisen apuvälineitä?

2. Jatkaa keskustelua ja pohtikaa yhdessä, millaisia muutoksia oppikirjoihin täytyisi tehdä, jotta ne ottaisivat moninaisuuden huomioon paremmin. Valitkaa oppikirjoista esimerkeiksi kuvia, joissa näitä moninaisuuden piirteitä ei näy ja piirtäkää kuvista uudenlaisia versioita, joissa moninaisuuden kirjo on paremmin näkyvissä.

Lukunurkkaus:

MONENLAISET PERHEET

Valitse matkalaukusta yhdessä luettavaksi jokin tai useampi seuraavista perhettä käsittelevistä kirjoista. Tutustukaa tarinoiden avulla perheiden moninaisuuteen. Tehkää lopuksi sadutusharjoitus, jossa pohditaan: Mikä tekee perheestä onnellisen?

Parr, T. (2006): PERHEKIRJA

Tämä kirja kertoo lämmöllä ja huumorilla siitä, kuinka monenlaisissa perheissä voidaan rakastaa ja pitää huolta toisistaan. Kirjan kuvat ovat yksinkertaisia mutta lapsia monella lailla puhuttelevia. Jokaisesta aukeamasta löytyy varmasti paljon keskusteltavaa.

Hailu, A. & Polkutie, A. (2009): PUNAKORVAN KAKSI KOTIA

Eläintarina käsittelee lähtemistä ja uuden kodin rakentamista. Sadun punakorva joutuu jättämään kotinsa ja päätyy lopulta äidin sairastumisen vuoksi asumaan sijaisperheessä.

Agnello, E. (2016): MINÄ OLEN ALEX

Alex kutsuu ystäviään perheineen juhlimaan syntymäpäiväänsä. Synttäreiden lisäksi kirja kuvaa iloa ja lämpöä ja moninaisuuden kirjoa, jonka perheet yhdessä juhliin luovat. Montako erilaista perhettä löydätte?

Virtanen, L. (2005): PIKKU XING

Pikku Xing on Leena Virtasen kirjoittama adoptioperheen tarina, jossa Pikku Xing matkustaa kauas Suomeen, jossa hän saa uuden ystävän, Annan, jolla on valkoinen tukka.

Lukunurkkaus:

MONINAISET YSTÄVÄT

Valitse matkalaukusta yhdessä luettavaksi jokin tai useampi seuraavista ystävyyttä käsittelevistä kirjoista. Tutustukaa tarinoiden avulla moninaisuuteen. Tehkää lopuksi sadutusharjoitus, jossa pohditaan: Millainen on paras kaveri?

Walton, J. (2016): OLEN YSTÄVÄSI AINA

Olen ystäväsi aina on kertomus rohkeudesta ja rakkaudesta. Tarinassa seikkailevat Tuomas ja hänen ystävänsä Erkki-nalle. Erkki ei kuitenkaan halua olla enää poikanalle vaan toivoisi olevansa tyttönalle. Joskus vaatii rohkeutta olla oma itsensä ja tällöin on tärkeää tulla hyväksytyksi juuri sellaisena kuin on.

Autio, A. (1997): MIMMI JA PETTERI-PYÖRÄTUOLI KAUPUNKIVIIDAKOSSA

Kertomus pyörätuolin avulla liikkuvasta Mimmistä ja hänen pyörätuolistaan. Mimmilla on vilkas mielikuvitus ja myönteinen elämänasenne. Kertomuksessa Mimmi seikkailee kaupungissa ja on jopa mukana ratkomassa rikosta.

Autio, Anita (1996): MIMMI JA PETTERI-PYÖRÄTUOLI YSTÄVYKSET TUNTURILLA

Kertomus Mimmin ja tämän pyörätuolin välisestä ystävydestä, joka toimii esimerkkinä joulupukille ja meille kaikille.

Daly, N. (2001): JAMELAN YSTÄVÄ

Tämä kirja on yksi harvoista suomennetuista eteläafrikkalaisista lastenkirjoista. Se on positiivinen ja värikäs tarina Jamelasta, joka asuu äitinsä kanssa. Jamela on kekseliäs ja rohkea sankarihahmo kirjassa. Seikkailevat tyttö sankarit ovat lastenkirjoissa harvinaisempia päähenkilöinä, ja siksi tällä kirjalla on tärkeä paikka matkalaukun lastenkirjakoelmassa.

Lukunurkkaus:

Saraste, H. & Könkkölä, K. (2017): VOIHAN VAMMAINEN LASTEN KUVASANAKIRJA VAMMAISUUDESTA

Myrskyn, Kallen, Siirin, Jaakobin ja Leilan mukana pääsette tutustumaan vammaisuuteen, esteettömyyteen ja eri apuvälineisiin. Voihan vammainen on kuvasanakirja, joka antaa hyvän välineen keskustella lasten kanssa vammaisuuteen kohdistuvasta syrjinnästä ja siitä, miten jokainen voi omalta osaltaan tehdä puuttuakseen siihen.

Yhdenvertaisuuden kannalta on tärkeää huomioida millaista kieltä käytämme. Kirja antaa konkreettisia välineitä siihen, miten puhua vammaisuudesta; mitä sanoja voi käyttää ja mitkä voivat olla loukkaavia tai syrjiviä.

Parr, T. (2008): RAUHAN KIRJA

Tämä kirja kertoo lämmöllä ja huumorilla siitä, kuinka monenlaisissa perheissä voidaan rakastaa ja pitää huolta toisistaan. Kirjan kuvat ovat yksinkertaisia mutta lapsia monella lailla puhuttelevia. Jokaisesta aukeamasta löytyy varmasti paljon keskusteltavaa.

Jatkovinkkinä Maailmankoulu

Maailmankoulun [sivuilta](#) löydät lisää vinkkejä yhdenvertaisuuden ja syrjimättömyyden teemojen käsittelyyn.

Esimerkiksi:

- Käy kurkkaamassa materiaalivinkkejä lukuvuoden teemapäiviin Maailmankoulun sivuilta. Esimerkiksi kansainvälistä rasismin vastaista päivää vietetään [21.3](#) ja kulttuurin monimuotoisuuden päivää [21.5](#).
- Hyödynnä Maailmankoulun [materiaalipankkia](#) ja hae eri teemoihin liittyviä ja eri ikäryhmille sopivia materiaaleja.
- Löydä teemaan sopivaa luettavaa Maailmankoulun [kirjalistoilta](#).

Huomaathan, että voit tilata Maailmankoulun sivuilta [Uutiskirjeen](#). Näin saat ajankohtaisia vinkkejä kuukausittain!

